

H A N D

FENNTARTHATÓ MAGYAR NEFE

HAND AIDWATCH JELENTÉS
2019

A HAND SZÖVETSÉG KIADVÁNYA

IMPRESSZUM:

Szerzők / Balogh Réka és Lator Anna

Szerkesztette / Balogh Réka

Layout / Benes Mátyás

© 2019 HAND

Kiadó / HAND Szövetség

E-mail / info@hand.org.hu

www.hand.org.hu

TARTALOM

BEVEZETÉS	4
1. A MAGYAR HIVATALOS FEJLESZTÉSI TÁMOGATÁS (ODA) ÖSSZEGE ÉS A MAGYAR BRUTTÓ NEMZETI JÖVEDELEMHEZ VISZONYÍTOTT ARÁNYA 2018-BAN	5
2. MULTILATERÁLIS ÉS BILATERÁLIS KÖLTÉSEK	5
3. A BILATERÁLIS TÁMOGATÁSOK FORMÁI	6
KÖTÖTT SEGÉLYHITELEK	8
A LEGKEVÉSBÉ FEJLETT ORSZÁGOK SZÁMÁRA NYÚJTOTT TÁMOGATÁSOK	8
A CIVIL SZERVEZETEK TÁMOGATÁSA	9
CIVIL TEVÉKENYSÉG	10
4. NEFE VONATKOZÁSÚ KÖLTSÉGVETÉSI ELŐIRÁNYZATOK	11
5. MENNYIRE HATÉKONY A MAGYAR NEFE?	12
6. AJÁNLÁSOK	15

BEVEZETÉS

Magyarország 2003 óta évente több milliárd forintot fordít ún. *hivatalos fejlesztési támogatásként* (Official Development Assistance - ODA) az alacsony és közepes jövedelmű országok megsegítésére. Közös uniós vállalás, hogy a 2004 után csatlakozott országok esetében ennek mértéke elérje évente a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) 0,33%-át. Bár hazánk ezt még nem teljesíti, 2018-ban így is 77 milliárd forintot fordított erre a célra, ami a magyar GNI 0,21%-át jelentette. Ennek alapján, bár egyelőre nem teljesen véglegesek a számadatok, jelentős előrelépést tett Magyarország régóta esedékes nemzetközi vállalásának teljesítése felé. Nyilván az is kérdés, hogy ez által a hatalmas ugrás által előrevetített pozitív trend hosszú távon is fenntartható-e. Az elköltött összegek emelkedése nem feltétlenül jelenti azt sem, hogy valóban jól, s jól teszünk a partnerországok felzárkóztatása, általában a fenntartható fejlődés, és konkrétan az ENSZ által 2015-ben elfogadott Fenntartható Fejlődési Célok teljesítése érdekében. Ahhoz, hogy ez kijelenthető legyen többek között a jelentésben tárgyalt területeken érdemes a magyar nemzetközi fejlesztésnek és humanitárius segélyezésnek további előrelépést tennie. Erre jelenleg kiváló alkalmat teremt, hogy a korábbi NEFE-stratégia, ezzel egyúttal a magyar NEFE-ben eddig létező célok, eljárások, gyakorlatok megújításán dolgozik a kormányzat.

A HAND Szövetség minden évben igyekszik akár írásos jelentés formájában, akár rendezvény keretében reflektálni Magyarország előző éves nemzetközi fejlesztési együttműködési tevékenységére, a támogatások mennyiségére, minőségére, a múltbeli és a jövőben várható trendekre. Ehhez Magyarország 2016-os DAC csatlakozása óta az OECD által közzétett adatok nyújtják a legátfogóbb és legrészletesebb adatforrást. 2018-ra vonatkozóan ugyanakkor a minden évben áprilisban közzétett előzetes ODA-adatokhoz képest hatalmas változás, növekedés történt a számokban a Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) tájékoztatása alapján. Ezeknek az adatoknak az OECD általi jóváhagyása a jelentés készítése során is folyamatban volt. Ennek megfelelően egy kevésbé részletes, egyelőre még nem teljesen végleges, de nagy valószínűséggel már csekély mértékben módosuló adattartalommal dolgoztunk 2018-ra vonatkozóan, amiből az is következett, hogy sokszor a 2017-es adatokhoz nyúltunk vissza viszonyítási pontként.¹

1 A jelentés adattartalma 2018-ra vonatkozóan a 2019. november 7-ig hozzáférhető, egyrészt a KKM által rendelkezésre bocsátott, másrészt a KKM által 2019. szeptemberben közreadott tájékoztató füzetben (Külgazdasági és Külügyminisztérium, 2019), illetve részben az OECD DAC által közzétett előzetes adatokra alapoznak.

1. A MAGYAR HIVATALOS FEJLESZTÉSI TÁMOGATÁS (ODA) ÖSSZEGE ÉS A MAGYAR BRUTTÓ NEMZETI JÖVEDELEMHEZ VISZONYÍTOTT ARÁNYA 2018-BAN

A 2018-as 77 milliárd forintos magyar ODA a 2017-es magyar hozzájárulás majdnem megduplázását jelenti egyik évről a másikra. Ez az új uniós tagállamok körében, amelyek egyben DAC-tagok is, a legmagasabb érték, de a 2004 után csatlakozott 13 uniós tagállam közül is csak Málta előzi meg hazánkat. Amennyiben ez a növekedési trend tovább folytatódik, hazánk lehet az első 2004 után csatlakozott uniós ország, amely teljesíti a 0,33%-os ODA/GNI vállalást. Az egyelőre nem hivatalos tervek az új NEFE-stratégia kapcsán megerősíteni látszanak azt, hogy a kormányzat számszerű tervek mentén növelni tervezi az elkövetkezendő években a magyar ODA összegét. Ez a civil szervezetek megítélése szerint mindenképpen ígéretes fejlemény az elmúlt évek stagnálása után (ld. 1. táblázat). Ugyanakkor ebben a helyzetben még inkább igaz az, hogy nagyon nem mindegy, hogy pontosan mire, milyen formában és mennyire hatékonyan költjük el a NEFE-re szánt egyre nagyobb összegeket.

1. TÁBLÁZAT: A teljes magyar ODA és ODA/GNI arány, bilaterális és multilaterális költségek aránya, 2013-2018

	Teljes magyar ODA Milliárd Ft	ODA/GNI	Bilaterális	Multilaterális
2013	28,66	0,10%	27%	73%
2014	33,50	0,11%	21%	79%
2015	43,43	0,13%	30%	70%
2016	56,06	0,17%	28%	72%
2017	40,80	0,11%	26%	74%
2018	77,10	0,21%	39%	61%

Forrás: NEFE-jelentések, OECD, KKM

2. MULTILATERÁLIS ÉS BILATERÁLIS KÖLTÉSEK

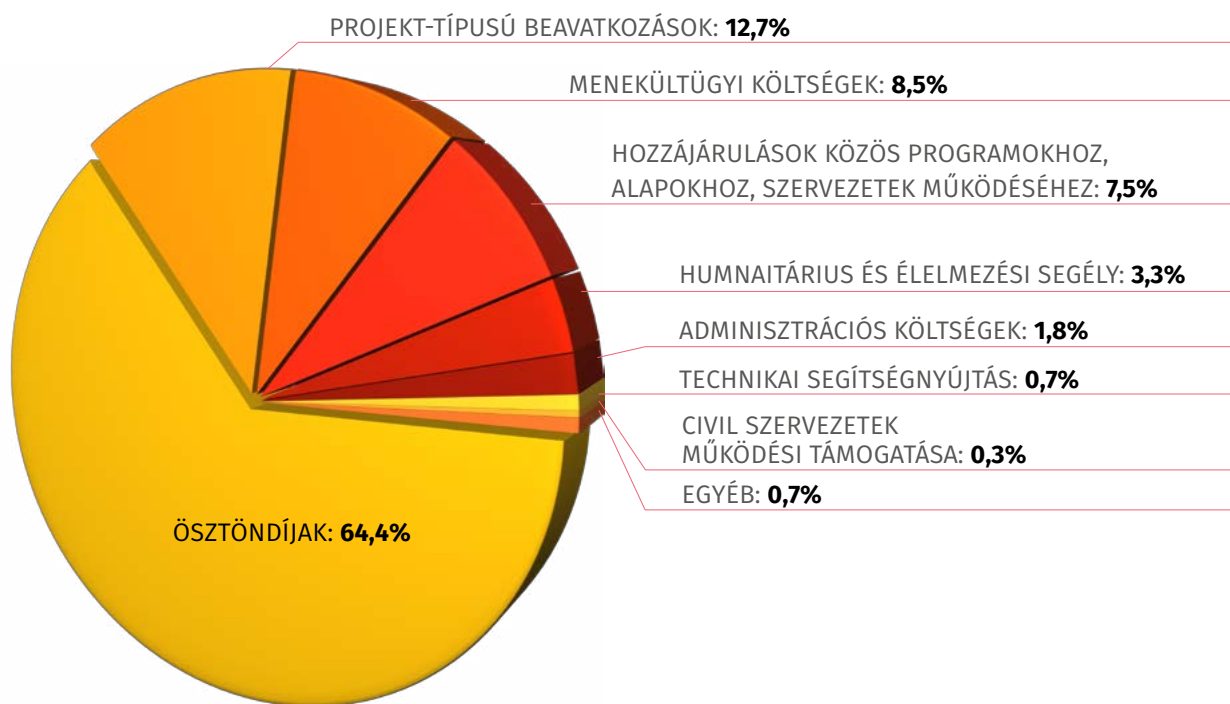
A hivatalos fejlesztési támogatások egy részét a donorországok közvetlenül az alacsony és közepes jövedelmű országok rendelkezésére bocsátják, ezek az ún. *kétoldalú (bilaterális) támogatások*, míg másik részét nemzetközi szervezeteken, pl. az ENSZ és szakosított intézményein keresztül csatornázzák be a fejlesztés finanszírozásába, ezek az ún. *multilaterális támogatások*. Ez utóbbiak nagy arányban vannak jelen a magyar NEFE-támogatásokban (általában 75% körül), ellentétben a legtöbb donorország gyakorlatával. A bilaterális támogatások előnye a donorország számára a támogatás felhasználásának közvetlenebb kontrollja, a

programokon belül a gyors visszacsatolás és ha szükséges, a változtatás lehetősége, a magyar NEFE láthatósága és a magyar szerepvállalás közvéleményre gyakorolt pozitív hatása. Ebben az arányban a rendelkezésre álló adatok szerint szintén nagymértékű pozitív elmozdulás történt 2018-ban, mivel 61%-a volt a magyar ODA-nak multilaterális kifizetés, míg a bilaterális rész 39%-ra emelkedett. Ez a fejlemény szintén találkozhat a civil szervezetek által korábban megfogalmazott ajánlásokkal.

3. A BILATERÁLIS TÁMOGATÁSOK FORMÁI

2018-ra a bilaterális támogatások abszolút összege szinte megháromszorozódott az előző évhez képest, 10,8 milliárd forintról (2017) 29,1 milliárd forintra (2018). 2018-ra végleges és részletes adatok hiányában a pontos arányt csak becsülni tudjuk a bilaterális ODA beavatkozási területek szerinti megoszlása kapcsán, de 2017-hez képest ebben is nagyfokú átrendeződés tapasztalható. 2017-ben a beavatkozási területek a megelőző évekhez még nagyon hasonló arányokat mutattak (ld. 1. ábra).

1. ÁBRA: A magyar bilaterális ODA beavatkozási területek szerinti csoportosításban 2017-ben (%)

Forrás: OECD

2017-ben tehát még a korábbi éveknek megfelelően a bilaterális költségek nagy hányadát valójában olyan támogatások jelentették, amelyek nem hagyják el a donor ország területét. Külföldi diákok esetében itthoni oktatási intézmények tandíjára kifizetett ösztöndíj- és lakhatási támogatások és a hazánkban jelentkező menekültügyi költségek tették ki a bilaterális támogatások mintegy 73%-át. A fejlődő országokba irányuló projektekre részben a fennmaradó 27% jutott.

Az elérhető adatok tükrében ez az arány változott meg szintén jelentős mértékben 2017-ről 2018-ra. Az ösztöndíjak mértéke a tavalyi évben kb. 51%-ra csökkent, tehát már csak a beavatkozási területek felét teszi ki, holott abszolút értékben a duplájára nőtt az összeg, 7 milliárdról (2017) 15,3 milliárd forintra (2018). A hozzáférhető információk tükrében azonban a projekt-típusú beavatkozásokra szánt összegek nőttek a legnagyobb arányban az elmúlt évben. Végleges és részletes adatok hiányában ez ugyan csak becslés, de valószínű, hogy 2017-ről 2018-ra körülbelül megtízszereződtek a projektekre szánt kiadások, elérve a majdnem 13 milliárd forintot (ld. 2. táblázat). Ez olyan fejlemény, amely a számok tekintetében találkozhat a civil szervezetek korábbi ajánlásaival. Ennek megfelelően a további évekre nézve is azt a szempontot tartják a civil szervezetek elsődlegesnek, hogy azok a NEFE-tételek növekedjenek, amelyek az alacsony és közepes jövedelmű országok számára valódi, helyben és kötöttségektől mentesen felhasználható forrásokat biztosítanak.

2. TÁBLÁZAT: A magyar bilaterális ODA beavatkozási területek szerinti csoportosításban 2017-18, millió Ft

	2018 millió forint	2017 millió forint
Ösztöndíjak	15 334	6 963
Projekt-típusú beavatkozások	? 12 600	1 373
Nemzetközi civil szervezetek támogatása	1 524	32
Menekültügyi költségek	987	918
Hozzájárulások közös programokhoz, alapokhoz, szervezetek működéséhez		811
Humanitárius és élelmiszersegély		357
Adminisztrációs költségek		190
Technikai segítségnyújtás		76
Egyéb		76

Forrás: OECD, KKM

Kötött segélyhitelek

A kötöttségek tekintetében fontos változás, hogy az előző évekhez képest a kormány több milliárd forintnyi kötött segélyt jelentett le az OECD-nek megküldött statisztikában 2018-ra. A kötött segélyhitelezés a magyar nemzetközi fejlesztési tevékenység újraindításától, tehát a 2000-es évek elejétől kedvelt támogatási forma a kormányzat számára. A 2020-as költségvetésben kb. 18 milliárd forintot irányoztak elő ilyen célra. Ezeknek a hiteleknek csak bizonyos részét számolják el ODA-ként, 2018-ban a KKM tájékoztatása szerint ez az összeg így is közel 8 milliárd forintra rúgott.

Ézt jelenti, hogy 86,6%-a a bilaterális támogatásoknak így sem kötött felhasználású, ráadásul ez magasabb, mint a DAC-átlag (81% 2017-ben). Fontos azonban hangsúlyozni, ha a nemzetközi fejlesztésről és fenntarthatóságról van szó, hogy az OECD ajánlása² és a fejlesztéshatékonyság alapelvei³ szerint is minél több támogatást kell kötöttségektől mentes formában a kedvezményezett országok számára rendelkezésre bocsátani. Nem lenne szerencsés, ha Magyarország a csökkenő trenddel szemben éppen növelné ezeknek a támogatásoknak az arányát. Egyrészt azért, mert nem költséghatékonyak és többnyire a helyben gyártást és helyi szolgáltatásokat prioritásait megfogalmazó fenntarthatósági kritériumoknak sem felelnek meg. Másrészt a segélyhitelek az alacsony és közepes jövedelmű országok adósságállományát is gyarapítják, ami az adósság-fenntarthatóságra is negatív hatással van. Ezért elengedhetetlen, hogy a kormány fogalmazza meg minden beavatkozással, de a kötött segélyhitelekkel kapcsolatban különösen, a legfontosabb elvi kritériumokat a célországokra gyakorolt környezeti, társadalmi, gazdasági hatások vizsgálata terén, és hogy vállalja hosszú távon a kötött formában nyújtott támogatások fokozatos leépítését.

A legkevésbé fejlett országok számára nyújtott támogatások

ENSZ-es, egyben uniós kötelezettségvállalás, hogy az ODA kb. 20%-át a legkevésbé fejlett országokba irányítsák a donorországok, mivel ezekben van a legnagyobb szükség az adomány-típusú hozzájárulásra. 2017-ben a magyar bilaterális ODA-nak még csak a 11%-a, de ha a teljes ODA-t nézzük, akkor csak a 2,5%-a célozta ezeket az országokat.

2018-ra a KKM tájékoztatása szerint ez szintén többszöröződött, 7,8 milliárd forint jutott nekik a magyar támogatásokból. Ez a bilaterális támogatások 26%-át, a teljes ODA-nak pedig a 10%-át jelenti. Árnyalja a képet, hogy a 10 legnagyobb mértékű támogatásban részesülő ország közül valójában csak egy, Laosz tartozik ebbe a kategóriába, és ez a partnerország kapta a legkevésbé fejlett országokra eső támogatások 91%-át. Ahhoz, hogy a kormányzat a frissen megjelent tájékoztató füzetben⁴ a legkevésbé fejlett országok irányába megfogalmazott elkötelezettségét valóban kiszámítható módon teljesíteni tudja, szükség van az országok körének, illetve a tervezetten nekik szánt összegeknek a bővítésére egy meghatározott cselekvési terv és menetrend alapján.

2 OECD Recommendation on untying ODA, [https://one.oecd.org/document/DCD/DAC\(2018\)33/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DCD/DAC(2018)33/FINAL/en/pdf)

3 The Monitoring Framework of the Global Partnership, <http://effectivecooperation.org/wp-content/uploads/2015/05/GPEDC-Monitoring-Framework-10-Indicators.pdf>

4 Külgazdasági és Külügyminisztérium, 2019

A civil szervezetek támogatása

A bilaterális támogatások szempontjából a civil szervezetek számára kiemelkedően fontos kérdés, hogy mekkora arányban támaszkodik rájuk a kormányzat a NEFE-végrehajtás során, egyrészt úgy hogy alapvető működésüket támogatja (*ODA to NGOs* – 'ODA az NGO-knak'), másrészt úgy, hogy végrehajtó partnerként „rajtuk keresztül” (*ODA through NGOs* – 'ODA az NGO-kon keresztül') nyújtja a támogatást a kedvezményezettek számára.

2018-ból egyelőre még nem állnak rendelkezésre friss adatok, ezért ha a 2017-es számokat nézzük, akkor abban az évben az új uniós tagállamok közül, melyek a DAC-nak is tagjai, Magyarország nyújtotta a legkevesebb támogatást a civil szervezeteknek, amibe egyébként a nemzetközi szervezetek, így a Nemzetközi Vöröskereszt rendszeres működési támogatása is beleértendő. 2017-ben a civileknek nyújtott támogatás aránya a bilaterális ODA-ában így nem érte el az 1%-ot sem, míg a többi országban minimum 8, de Szlovákia és Csehország esetében kb. 20% volt (ld. 3. táblázat). 2018-ra azonban a KKM tájékoztatása szerint csak a működési támogatásra nyújtott összegek elérték a 1,5 milliárd forintot, úgyhogy e tekintetben biztos változás lesz ezekben az arányokban. Remélhetőleg a magyar civil szervezetek is nagy arányban részesültek ezekből a forrásokból.

3. TÁBLÁZAT: ODA NGO-knak, NGO-kon keresztül a bilaterális ODA %-ában

	2017
Magyarország	0,7%
Szlovénia	8,2%
Lengyelország	9,7%
Szlovákia	20,2%
Csehország	21,8%
Franciaország	
	3%
Portugália	8%
Ausztria	16%
Egyesült Királyság	20%
Svédország	28%
Írország	38%

Forrás: OECD

Civil tevékenység

Érdekes kitekintés, hogy a civil szervezetek mind kormányzati, mind pedig egyéb forrásokat felhasználva mekkora nagyságrendben hajtanak végre programokat. Online elérhető adatforrásokat felhasználva, részben pedig becslésekre alapozva 12 magyar civil szervezet NEFE-célú kiadásait összegezve azt látjuk, hogy 2016-ban kb. 1 milliárd forintot fordítottak NEFE-célokra. Ez az összeg 2018-ra gyakorlatilag megduplázódott (ld. 4. táblázat).

4. TÁBLÁZAT: 12 magyar civil szervezet NEFE-célú kiadásai, 2016-18

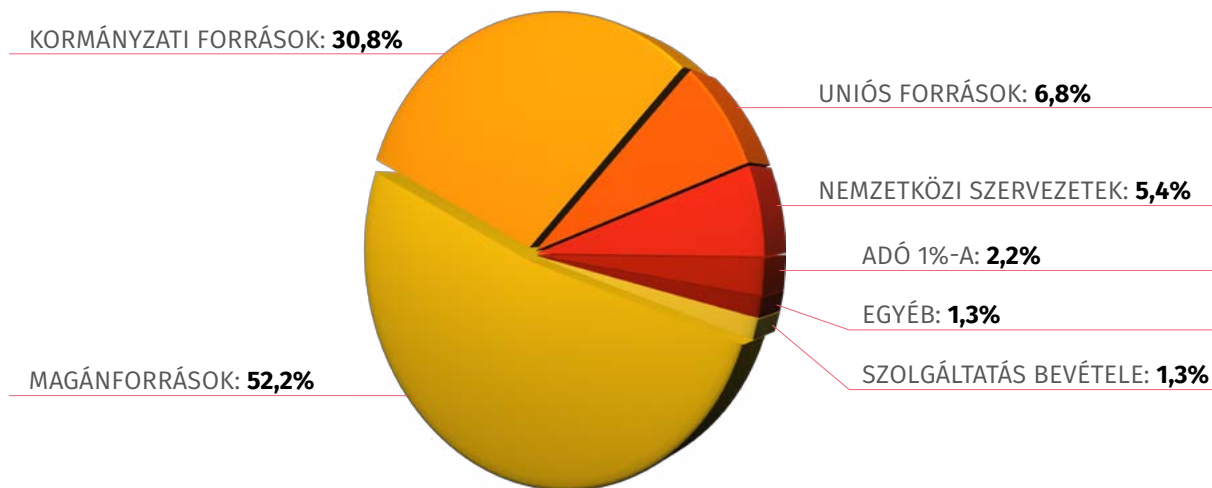
	2016	2017	2018
NEFE és humanitárius költségek	695 000 000	756 000 000	1 086 000 000
Szemléletformálás	278 000 000	785 000 000	844 000 000
Összesen	973 000 000	1 541 000 000	1 930 000 000

Forrás: saját becsült adatok közhasznúsági jelentésekben, szervezeti honlapokon és kormányzati forrásokban elérhető információk alapján

Ebbe természetesen beleértendő a kormányzati források is, de egy 2015-16-ra vonatkozó kérdőíves felmérés azt mutatja, hogy átlagban abban a két évben a vizsgált 5 szervezet esetében ezek kevesebb, mint egyharmadát tették ki a bevételeknek, míg a magánforrások elérték az 52%-ot (jellemzően egyéni [51%] és céges adományok [14%] formájában). Ennek megoszlására nincs frissebb adat, de valószínűsíthető, hogy ahogy a kormányzati projektkiadások és a civil szervezeteknek és rajtuk keresztül folyósított összegek nőttek 2018-ban, természetesen nőttek a civil szervezetek kormányzati bevételei is. Pályázati kiírások függvényében, akár magyar kormányzati, akár uniós lehetőségekről van szó, ezek az arányok jellemzően nagyot változhatnak egyik évről a másikra.

A civil szervezetek költségvetésének csak egy részét teszik ki nemzetközi fejlesztési és humanitárius programokra szánt kiadások. Másik részüket hazai szemléletformálásra, globális felelősségvállalásra és fenntarthatóságra nevelésre irányuló tevékenységekre fordítják a szervezetek. Ezeknek az összegeknek azért is van nagy jelentőségük, mert általában nem magyar kormányzati, hanem inkább uniós és egyéb nemzetközi forrásokból finanszírozzák őket a civilek. A globális felelősségvállalás terén a társadalmi támogatottság és tudatosság növelése érdekében elengedhetetlen a kormányzati források bővítése.

2. ÁBRA: 5 magyar civil szervezet NEFE-célú bevételeinek forrástípus szerinti megoszlása, 2015-16

Forrás: Balogh Réka, 2019

4. NEFE VONATKOZÁSÚ KÖLTSÉGVETÉSI ELŐIRÁNYZATOK

A bilaterális összegek esetében a hivatalos fejlesztési támogatásként elszámolt kifizetések közül a legutóbbi évekig a Külgazdasági és Külügyminisztérium vonatkozó NEFE-előirányzatát lehetett valóban tudatosan tervezett NEFE-költségvetésnek nevezni. A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó NEFE-stratégia előrevetítette ennek a tételnek a jelentős növelését, ehelyett azonban nagymértékű előirányzat-csökkentés történt a stratégiai időszak első felében. A 2018-as költségvetéssel azonban egyrészt a KKM NEFE-előirányzata is újra növekedésnek indult, másrészt új kormányzati szereplők, először az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) üldözött keresztények megsegítéséért felelős helyettes államtitkársága, majd 2019. január 1-től a Miniszterelnökség üldözött keresztények megsegítéséért és a Hungary Helps Program megvalósításáért felelős államtitkársága számára kerültek egyre nagyobb, a KKM által kezelt NEFE-t is meghaladó volumenben humanitárius vagy NEFE-célú költségvetési tételek megállapításra (ld. 5. táblázat).

A 2020-as költségvetési törvényben meghatározott számok szerint, igaz felhalmozási kiadással együtt, de 1,25 milliárd forint áll a KKM rendelkezésre a NEFE finanszírozására. Ez a megelőző évekhez képest óriási növekmény, ugyanakkor még így sem éri el a Hungary Helps Programhoz rendelt összegek mértékét. A KKM és a Miniszterelnökség között elvben létező munkamegosztás értelmében előbbi felel a humanitárius, utóbbi pedig a fejlesztési típusú beavatkozásokért. Nyilván az is öröndetes, ha a humanitárius tevékenységekre több forrás áll rendelkezésre, ennek növekedése egyébként egybevág a nemzetközi folyamatokkal, ugyanakkor a civil szervezetek megítélése szerint a hosszú távú, a fenntarthatóságot szolgáló beavatkozásokra is sokkal magasabb összegben kell, hogy elérhetővé váljanak pénzeszközök. Az is fontos szempont e tekintetben, hogy ezek a NEFE-koordinációért és tervezésért és a hatékonyság biztosításáért felelős minisztérium, a KKM irányítása alá tartozzanak.

5. TÁBLÁZAT: KKM és EMMI/Miniszterelnökség NEFE vonatkozású költségvetési tételei, költségvetési törvények, 2015-2020, millió Ft

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Külgazdasági és Külügyminisztérium						
NEFE + HUM + egyéb	164	64	100	100	200	1 250
Afgán biztonsági erők támogatása	120	115	140	147	143	143
kötött segélyhitelezés	585	579	579	7 906	15 025	17 900
Stipendium Hungaricum	1 500	5 500				33 000
NK-i Alapokhoz való hozzájárulás		2 551				
EMMI/Miniszterelnökség						
intervenciós keret				224	224	
ösztöndíjprogram				300	620	920
Hungary Helps program						3 000
Hungary Helps Ügynökség működési költségei						300

5. MENNYIRE HATÉKONY A MAGYAR NEFE?

Erre a kérdésre nehéz megítélni a választ, mivel rendkívül szórványos információk állnak csak rendelkezésre magukról a tevékenységekről, de azok hatékonyságáról is. A KKM által közreadott tájékoztató broszúra szerint 244 projekt zajlott magyar támogatásból 2018-ban.⁵ Ezeknek azonban csak a töredékéről lehet jelenleg tájékozódni a nefe.kormany.hu oldalon, vagy egyéb felületen. A Hungary Helps Ügynökség weboldala sem tesz közzé egyelőre lényegi információkat a projektekről.

Az utólagos információszolgáltatás egyrészt az éves NEFE-jelentések, illetve az OECD-nek szolgáltatott adatok formájában részben felvilágosítást nyújtanak a megelőző évekről. Azonban 2017-ről a NEFE-jelentés még mindig nem elérhető, és a projektekről közzétett információk a legkevésbé sem elegendők arra, hogy azokból meg lehessen ítélni sokszor akár a projektek volumenét, hosszát, nem is beszélve azok eredményességéről, hatékonyságáról. A korábbi projektértékelések és monitoringjelentések tanulságai pedig eddig semmilyen formában nem váltak megismerhetővé. Ezek egyébként is elsődlegesen a KKM projektjeire koncentráltak, az egyéb minisztériumok által végrehajtott projektekre vonatkozóan nincs tudomásunk ilyenek létezéséről. Az OECD 2019-ben közzétett jelentése szerint a projektek kiértékelése egyébként is a rendelkezésre álló források függvénye.⁶ A KKM tájékoztatása szerint kidolgozás alatt áll egy egységes, OECD

5 Külgazdasági és Külügyminisztérium, 2019

6 OECD, 2019

ajánlásokon nyugvó monitoring és értékelési rendszer, ami az összes minisztérium projektjére vonatkozóan vizsgálni fogja a végrehajtást, ami nagy előrelépést jelentene az eddigi gyakorlathoz képest.

A fejlesztés hatásának, hatékonyságának előzetes és utólagos vizsgálatát már csak azért is időszerű és megkerülhetetlen sokkal szilárdabb alapokra helyezni, mivel a kormányzat a NEFE-stratégia tervezete fényében a nemzetközi trenddel együtt haladva, egyre nagyobb szerepet szán a magánszektor szereplőinek a NEFE megvalósítása és finanszírozása során. A civil szervezetek ezzel kapcsolatban arra figyelmeztetnek, hogy a privát szektor bevonása önmagában nem biztosíték a fenntartható fejlődés megvalósításához. Nagyon komoly, egyébként bármilyen egyéb, tehát kormányzati és civil tevékenységekre is vonatkozó kritérium- és feltételrendszert kell kidolgozni, ami biztosítékot jelent arra, hogy az adott tevékenységek nem okoznak sem környezeti kárt, sem társadalmi, emberi jogi hátrányt a helyi közösségek számára. Ezeknek a szempontoknak az elemzésekor, de valójában már a konkrét fejlesztési célok megfogalmazásakor a környezeti fenntarthatóság, a gazdasági igazságosság, a nemek közötti egyenlőség, az emberi jogok és a jó kormányzás vonatkozásait horizontális, tehát a NEFE-tervezés és végrehajtás minden szintjén érvényesülő elvekként szükséges kezelni.

2018-ban Magyarország először vett részt a *Hatékony fejlesztési együttműködésre irányuló globális partnerség* monitoring kezdeményezésében.⁷ Ez a nemzetközi együttműködés meghatározott hatékonysági alapelvek és a mellékletben rendelt indikátorok alapján vizsgálja két évente a donorországok esetében, hogy milyen hatékonysággal nyújtják a fejlesztési támogatásokat. A DAC-hoz csatlakozott új uniós tagállamok esetében látható, hogy azok közé tartozunk, amelyek vonatkozásában nem sok információ érhető el a különböző hatékonysági szempontokra vonatkozóan (ld. 6. táblázat). Amiben jól teljesítünk egyelőre, a nem kötött támogatások aránya, amiben csak Szlovénia előzi meg hazánkat. Magyarországnak tehát az indikátorokban megfogalmazottak értelmében is fejlesztenie kell adatszolgáltatását, hogy minél átfogóbb és részletesebb információk alapján tudja igazolni, hogy hatékony fejlesztési támogatást nyújt.

A fejlesztési hatékonyság egyik alapelve az átláthatóság. A magyar NEFE hatékonyságát vizsgáló jelentések tartalmát mindenképpen nyilvánossá szükséges tenni, mivel ezek minden érdekelt fél számára rendkívül hasznos és tevékenységüket befolyásoló információkat tartalmaznak. Jelenleg ezek hiányában nehéz válaszolni arra a kérdésre, hogy a magyar NEFE mennyiben járul hozzá eredményesen és a fenntarthatóság akár környezeti, akár társadalmi szempontjait is érvényesítő módon a fejlődési célokhoz.

6. TÁBLÁZAT: A Hatékony fejlesztési együttműködésre irányuló globális partnerség 2018-as monitoring körének eredménye a visegrádi országok és Szlovénia esetében

	Igazodás a kedvezményezett ország fejlődési céljaihoz, a kedvezményezettek tulajdonosi szemléletének érvényesítése (%)				Kiszámíthatóság (%)		Átláthatóság		
	SDG 17.15 A partnerország tervezési keretrendszerének használata	A partnerországok költségvetésében megjelenő támogatás	A partnerországok rendszerein keresztül eljuttatott támogatás	Nem kötött támogatások	Éves előrejelzés	Közép-távú előrejelzés	Visszamenőleges statisztikák (OECD CRS)	Előrejelzés az OECD FSS részére	Információszolgáltatás az IATI részére
Magyarország				86,60%			fejlesztésre szorul	fejlesztésre szorul	
Csehország	52,80%		0,80%	55,9%	88,7%		fejlesztésre szorul		
Lengyelország				60,30%			Kiváló	Jó	
Szlovákia				62,20%			Megfelelő		fejlesztésre szorul
Szlovénia	20,80%		53,40%	99,60%	100%		Jó	Jó	

Forrás: OECD, 2019

HIVATKOZÁSOK

Balogh Réka (2019): *A civil szervezetek szerepe a nemzetközi fejlesztésben*, in: Nemzetközi segélyezés a 21. század elején, Akadémiai Kiadó

Külgazdasági és Külügyminisztérium (2019): Hungary. *International Development Cooperation Profile*, <https://nefe.kormany.hu/download/7/f5/72000/Hungary%20-%20International%20Development%20Cooperation%20Profile.pdf>, letöltve 2019.11.07.

OECD (2019): *Development Co-operation Report 2019*, OECD, <https://www.oecd.org/dac/development-cooperation-report/#profiles>, letöltve 2019.11.07.

6. AJÁNLÁSOK:

- Az új **NEFE-stratégia legyen irányadó az egyéb kormányzati**, különösen a Hungary Helps Program végrehajtásáért felelős **intézmények számára** is.
- A NEFE-stratégia tervezetével is összhangban fontosnak tartjuk egy **koordináltabb, a NEFE szempontokat sokkal erőteljesebben érvényesítő, a KKM szerepét megerősítő keretrendszer** működtetését.
- A koordinációt nem csak a tevékenységek összehangolása terén szükséges fokozni, hanem az ún. **szakpolitikai koherencia** megteremtése érdekében is, hogy a donorország egyéb szakpolitikái által meghatározott célok és lépések ne ássák alá a partnerországok fejlődés terén, de akár a donor saját NEFE-politikája keretében megfogalmazott céljait.
- Az új NEFE-stratégia megalkotását követően az ahhoz rendelt sokkal konkrétabb célokat, lépéseket, beavatkozási szektorokat és régiókat kijelölő részletes **cselekvési terv** mentén történjen maga a végrehajtás.
- A cselekvési terv határozzon meg gyakorlatias **ütemtervet a 0,33%-os ODA/GNI vállalásunk teljesítésére**, melynek képezze részét hosszú távú, ciklusokon átívelő, minden kormányzati NEFE-célú tevékenységet egységben kezelő forrástervezés is.
- A cselekvési terv szintén azonosítson be részletes lépéseket és mérföldköveket a partnerországoknak nyújtandó **bilaterális támogatások, és a legkevésbé fejlett országok részesedésének növelésére** vonatkozóan.
- A bilaterális NEFE-n belül elengedhetetlen a tudatosan tervezett, a hosszú távú fenntarthatósághoz hozzájáruló **NEFE-keret bővítése**, elsődlegesen a KKM saját NEFE-előirányzatának jelentős és folyamatos bővítésén keresztül.
- A **valós erőforrás-transzfer nem jelentő magyar ODA-költségek** (pl. ösztöndíjak, menekültek itt-tartózkodásának költségei) **arányát csökkenteni kell** és Magyarország ezekhez mérhető nagyságrendű, de ezeken felül rendelkezésre álló, valós pénzügyi eszközöket jelentő, helyben és kötöttségektől mentesen felhasználható forrásokat biztosítson a NEFE-hez.
- A kialakításra kerülő részletes monitoring és értékelési keretrendszernek képezze részét a **fenntarthatóság társadalmi és környezeti szempontjaira vonatkozó hatáselemzés és klímalábnym számítás** mind a szakpolitikai célok, mind a konkrét projektek tekintetében.
- Szükséges és az egyéb források bevonása miatt a kormányzat számára is előnyös a **civilek által elérhető kormányzati NEFE-források növelése, legalább a bilaterális ODA min. 10%-ra (a V4 országokhoz hasonlóan)**. Ehhez elengedhetetlen a korábbi, civil szervezetek számára elérhető kormányzati NEFE-pályázatok újraindítása, illetve az egyéb minisztériumok NEFE-célú előirányzataihoz való civil hozzáférés megteremtése pályázatok útján. Legyen újra lehetőség a civilek által elnyert vonatkozó uniós pályázatok önrészéhez kormányzati támogatás elnyerésére.
- A **társadalmi támogatottság megteremtése** érdekében szükséges, hogy a hazai szemléletformálás és globális felelősségvállalásra és fenntarthatóságra nevelés céljaira szánt **források többszörösükre bővüljenek**, pályázatok útján is.
- Az **átláthatóságot** érintően is fogalmazzon meg konkrét lépéseket a NEFE-stratégiához rendelt cselekvési terv. Készüljön a korábbi évek terveinek megfelelően egy nyilvánosan hozzáférhető **NEFE projekt-adatbázis** és törekedjen hazánk mielőbb csatlakozni az IATI⁸ jelentésteveő országai közé.

A kiadvány megjelenését az Európai Unió és Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériuma támogatta. Annak tartalmáért egyedül a szerzők tartoznak felelősséggel, az Európai Bizottság semmilyen tekintetben nem vonható felelősségre a dokumentumban foglalt információk bármilyen módon történő felhasználása esetén.

